

Písemná informace pro jednání RVVI k bodu C3:

Informace předsednictva GA ČR pro členy RVVI ve věci veřejných soutěží na projekty s počátkem řešení v roce 2013

1. Informace ke Grantovému informačnímu systému

Veřejné soutěže GAČR byly až do předchozího roku procesovány několika nesourodými a zastaralými webovými aplikacemi, které vyžadovaly velké množství ručních a časově náročných operací při vzájemné konverzi dat. Proto předsednictvo rozhodlo, že bude vytvořena nová webová aplikace založená na nových softwarových technologiích. Na vytvoření aplikace byla vyhlášena veřejná soutěž, do které se přihlásilo jedenáct firem. Informace o zakázce jsou veřejně přístupné na webových stránkách Grantové agentury (www.gacr.cz). Výběrová komise, ve které byli také externí IT odborníci, vyhodnotila v rámci transparentního výběrového řízení jako nejvýhodnější nabídku od firmy Sefira.

Webová aplikace pro podávání a procesování projektů byla vybraným dodavatelem budována po mnoho měsíců v intenzivní spolupráci s kanceláří GA ČR. Vytvořená aplikace GRIS (Grantový informační systém) je uživatelsky přátelská a rychlá. Byla postavena na databázích Oracle, běží na serveru s operačním systémem Linux ve virtualizačním prostředí Oracle VM se souborovým systémem OCFS2.

Dne 7. března 2012 vyhlásila Grantová agentura ČR tři veřejné soutěže (na standardní projekty, mezinárodní projekty a postdoktorské granty) se začátkem řešení od roku 2013. Termín uzávěrky pro podávání návrhů byl 19. dubna 2012, termín vyhlášení výsledků 13. prosince 2012. Po třech týdnech téměř bezproblémového provozu začalo docházet k poruchám v komunikaci softwaru s úložištěm dat. Jak bylo dodatečně zjištěno, dělo se tak už od 29. března. Postupně kumulované chyby v zapisovaných datech vedly k dne 2.4. ve 12:30 k úplnému výpadku systému kvůli poškození informace o alokaci souborů na diskovém úložišti.

Dne 5. dubna 2012 se s ohledem na tyto skutečnosti Grantová agentura ČR rozhodla všechny tři veřejné soutěže zrušit a zavázala se je znovu vyhlásit v polovině května 2012 tak, aby prostředky mohly být v roce 2013 řádně čerpány. Za podstatnější než hledání viníků v době havárie předsednictvo Grantové agentury považovalo co nejrychleji dospět k odhalení příčin havárie a co nejrychleji opětovně spustit webovou aplikaci, jež by umožnila opětovné vyhlášení všech soutěží s co nejmenším zpožděním.

Forenzní analýza příčin havárie byla zadána specializované firmě, která měla k dispozici celé diskové pole, přičemž byla zavázána mlčenlivostí o osobních údajích v analyzovaných datech. Z forenzní analýzy vyplývá, že příčinou výpadku systému dne 2.4. ve 12:30 k byla ztráta spojení s diskovým úložištěm v důsledku problémů v komunikaci v režimu vícecestné (multipath) komunikace. Tato závada je popsána IT experty a projevuje se velmi nízkým výkonem, což způsobuje opakované a chybné hledání cesty k úložišti. V případě vyšší zátěže není vyrovnávací paměť schopna výpadky pokrýt a dojde k havárii. Při prvotním výpadku systému byly ve 12:30 poškozeny informace o alokaci souborů v rámci souborového systému OCFS2. Porušení alokace má za následek nemožnost systému pracovat diskem nebo jeho částmi. Tyto chyby lze řešit ručním zásahem, kterým obsluha opraví nebo doplní několik málo poškozených bloků na disku. Místo toho byla použita jiná opravná utilita fsck.ocfs2,

kteřá způsobila nevratné poškození dat na rozsáhlých částech diskového pole, včetně uložených záloh.

V souhrnu, chyby spočívaly v tom, že výpadky spojené s vícecestnou konfigurací nebyly do důsledku analyzovány a nebyla zjednána náprava, dále v tom, že před provedením riskantní operace nebyly provedeny binární kopie na úrovni hardwaru ani nebyla provedena mimořádná záloha systému a to ani jeho stavu v okamžiku ostrého spuštění.

Na základě jednání zástupců Grantové agentury se všemi zúčastněnými stranami bylo stanoveno, že veškeré následné činnosti v dané věci budou řešeny jako odstranění havárie v rámci smluvního ujednání (tedy bez dalších nákladů), přičemž celý systém bude před novým vyhlášením veřejných soutěží co nejdůkladněji otestován.

O kolapsu systému, jeho důvodech a dalších krocích Grantová agentura vědeckou veřejnost otevřeně průběžně informovala na svých web stránkách (<http://www.gacr.cz/>). Za uplynulých 14 dnů zveřejnila pět zpráv.

2. Další postup

GA ČR učiní vše pro to, aby byly odstraněny všechny možné příčiny pro selhání systému z vnitřních důvodů. Provozovatelem aplikace ve spolupráci s dodavatelem byl na základě zjištěných informací nastaven nový Disaster Recovery Plan.

- Veřejné soutěže budou vyhlášeny 10. nebo 17. května 2012 (v závislosti na výsledcích zátěžových testů).
- Uzávěrka přihlášek bude dle zákona nejdříve za 43 dní po vyhlášení soutěží.
- K vyhlášení výsledků veřejných soutěží dojde nejpozději 25. ledna 2013, tak, aby projekty zahajované v roce 2013 mohly být zahájeny 1. 2. 2013.
- Účelové prostředky na rok 2013 budou čerpány v nezkrácené míře.
- Podrobný harmonogram průběhu hodnotící lhůty bude připraven těsně před vyhlášením soutěží.

3. Přetrvávající problémy

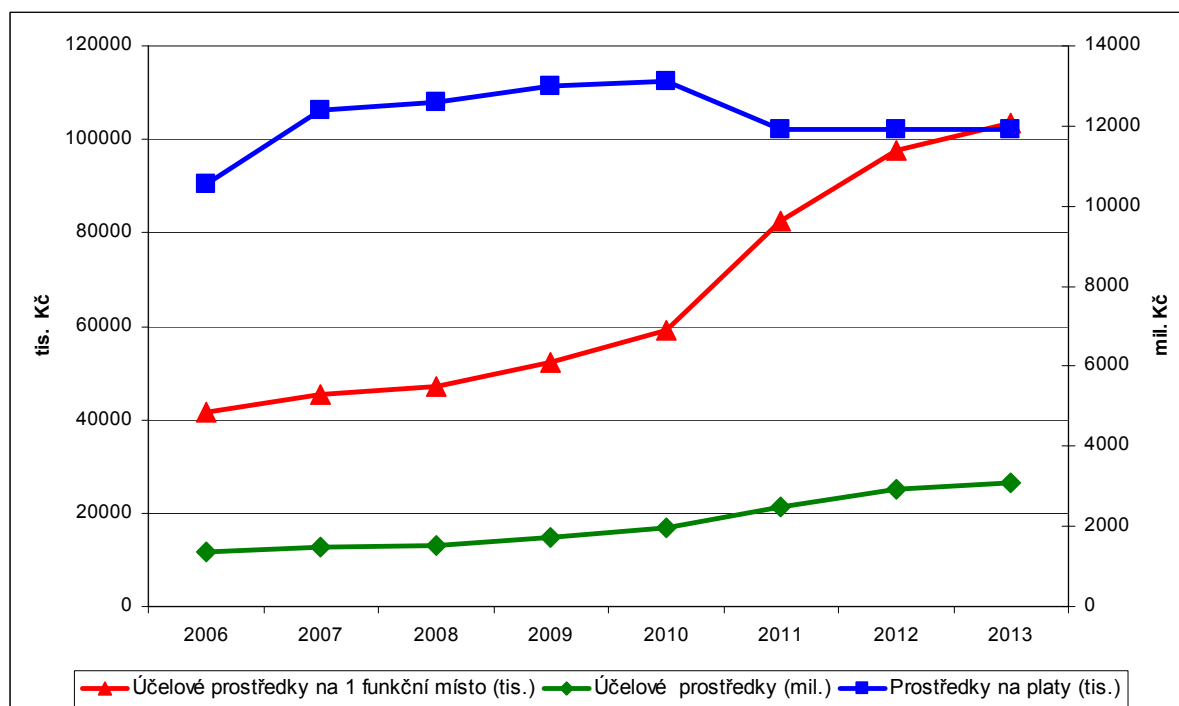
Kancelář GA ČR již řadu let funguje daleko za hranicemi svých možností, jež jsou dány limity na počty funkčních míst a mzdovými prostředky. Pracovníci kanceláře pracují s velkým nasazením, často i mimo pracovní dobu. Ve srovnání s jinými grantovými agenturami jsou výdaje na činnost i personální zajištění Grantové agentury ČR stále silně podceněné, např. ze srovnatelných zemí má rakouská grantová agentura 80 pracovníků, polská 80, holandská 70 pracovníků atd. (GA ČR – 32 pracovníků).

Kancelář GA ČR přitom zajišťuje stále větší počet běžících i navrhovaných projektů, zajišťuje spolupráci s rostoucím počtem zahraničních zpravodajů, poskytuje administrativní podporu zapojování Grantové agentury ČR do aktivit European Science Foundation, Science Europe a též rozvíjející se spolupráci s dalšími grantovými agenturami.

V roce 2011 byl ve schváleném rozpočtu v rámci úsporných opatření na základě příslušného usnesení vlády Grantové agentury ČR snížen limit na počet zaměstnanců Kanceláře GA ČR v pracovním poměru z 33 na 30. V průběhu roku se nakonec podařilo počet funkčních míst zvýšit alespoň na 32. Přitom účelové prostředky, které Grantová agentura rozděluje, a počty projektů, které ročně administruje, trvale rostou, což nevyhnutelně vede k dalšímu zatěžování

již tak „přehřátého“ systému administrativní podpory GA ČR. To ukazuje následující graf (zejména pak údaj o účelových prostředcích na jedno funkční místo).

Graf: Vývoj účelových a institucionálních prostředků GAČR

Graf 1 v číslech ukazuje, kde je hlavní problém fungování GA ČR, který se již dva roky snaží předsednictvo řešit předkládáním návrhů na navýšení funkčních míst.

To, co souhrnná čísla neukazují a co kancelář GA ČR ve vztahu k IT omezuje nejvíce, jsou mzdové limity pro pracovníky v oblasti IT. Je známo, že mzdy a platy odborníků na IT jsou v soukromém sektoru několikanásobně vyšší než ve veřejném sektoru. Nejhorší je přitom situace ve veřejné správě, konkrétně v organizačních složkách státu. IT expert ve vedoucí pozici v soukromém sektoru běžně vydělává přes 100 tisíc Kč, bez ohledu na dosažené vzdělání. Kancelář GA ČR může vedoucímu pracovníkovi IT s vysokoškolským vzděláním nabídnout nanejvýš polovinu této částky s ohledem na celkové mzdové prostředky alokované pro zaměstnance Kanceláře GA ČR a omezení daná tabulkovým zařazením zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

K některým prohlášením týkajícím se „manažerské odpovědnosti“ předsednictva GAČR za bezchybné fungování IT podpory shromažďování návrhů projektů předsednictvo považuje za nutné uvést, že předsednictvo GA ČR není manažerským orgánem Grantové agentury ČR. K rozložení pravomocí a odpovědností viz podrobnější právní rozbor v příloze.

Legislativně-právní stanovisko k odpovědnostem orgánů GAČR

Klíčovým momentem pro následující právního názor je dikce § 36 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací).

Zde jsou totiž vymezeny orgány Grantové agentury, jsou jimi předseda, předsednictvo, vědecká rada a kontrolní rada Grantové agentury. Lze říci, že takovéto vymezení orgánů je v českém právu v zásadě obvyklé a tudíž by nemělo činit aplikační problémy. Předseda zastupuje Grantovou agenturu navenek a jedná jejím jménem ve všech věcech, předsednictvo je pak kolektivním výkonným orgánem, které naplňuje poslání této Agentury, plní tedy úkoly v oblasti vědy, výzkumu a vývoje, pro kterou byla Agentura zřízena. Vědecká rada je pak standardním poradním orgánem bez působnosti vně Agentury zajišťující koncepční otázky fungování Agentury zaměřené k její vědecké úrovni, ve vztahu k odborným komisím a skupinám grantových projektů. Kontrolní rada je pak opět orgánem vnitřní kontroly jako mnoho jiných, obdobně zřízených kontrolních orgánů v organizačních složkách státu.

Další podrobnosti o vnitřním uspořádání a fungování Grantové agentury ČR již zákon neupravuje, nestanoví například ani to, jaké interní akty by měla Agentura zpracovat a přijmout, což by zákon obsahovat mohl, ale také nemusí.

Interní normativní akty nicméně Grantová agentura vypracované a přijaté má. Prvním je „Statut Grantové agentury České republiky“, který je prakticky nevýznamný – neboť z velké části jen parafrázuje ustanovení zmíněného § 36 cit. zákona, v čl. 8 ovšem hovoří o „Kanceláři“ zajišťující chod Grantové agentury po organizační a administrativní stránce. Působnost Kanceláře je pak stanovena příkladným výčtem činností, které mají skutečně jen organizační a administrativní povahu. Mimochodem – chybí zde zrovna ta nejdůležitější aktivita, kterou jsou činnosti ve vztahu ke správě státních finančních prostředků, neboť Grantová agentura spravuje jednu z kapitol státního rozpočtu.

Druhým je „Organizační řád Kanceláře Grantové agentury České republiky“, který přisuzuje veškerý výkon administrativy, vytváření a správu databází projektů a hodnotitelů Kanceláři Grantové agentury.

SHRNUTÍ: z právní úpravy dané zákonem a z interních normativních aktů Grantové agentury je v zásadě zřejmé, že Agentura má čtveřici orgánů, které mají primárně za úkol působit v odborných věcech, které jsou v působnosti Agentury - tedy ve vědecké oblasti, v oblasti grantových projektů a aktivit.

Agentura má pak pro potřeby zajištění svého chodu a běžné fungování (jako státní instituce) zřízenou Kancelář Grantové agentury v čele s ředitelem. Srovnáním s jinými organizačními složkami státu (ministerstvy, dalšími správními úřady, státními fondy a podobně) jde o výkonný úřednický aparát, o formu vnitřní správy, která zajišťuje chod složky především v oblasti personální, účetní, mzdové, obhospodařuje správu budov, autoprovaz, IT, PR, zajišťuje zahraniční cesty a podobně. Zde jsou zaměstnání zaměstnanci v pracovním poměru a podle vnitřní hierarchie odpovídají za řádný chod organizační složky státu. Takto je také formulován Organizační řád Kanceláře Grantové agentury České republiky.

Došlo-li tedy v Grantové agentuře ke zhroucení IT systému a ztrátě nějaké množiny dat, pak je to podle dostupných dokumentů (zákona a interních normativních aktů GA) evidentně věcí a odpovědností Kanceláře Grantové agentury a celá věc by měla být řešena v působnosti ředitele Kanceláře po linii pracovně právní s příslušnými zaměstnanci Kanceláře. Pokud by předseda GA usoudil, že jde o systémové koncepční selhání Kanceláře jako celku, bylo pak adekvátním řešením třeba až odvolání ředitele Kanceláře Grantové agentury.